

Nieuws uit de Hervormde Gemeente Elspeet

2020 | Week 16

Predikant: ds. M. van Kooten

Nunspeterweg 4

8075 AC Elspeet

Tel. 0577-491206

E-mail: m.vankooten@solcon.nl

Scriba: ouderling J. Fijan

Zichtweg 3

8075 CN Elspeet

Tel. 0577-491098

E-mail: scriba@hervormd-elspeet.nl

IBAN Coll. van Kerkrentmeesters Herv. Gem.:

NL29 RABO 0384 7680 75

IBAN Coll. van Diakenen Herv. Gem.:

NL61 RABO 0347 5000 99

Diensten

D.V. zondag 19 april 2020

09.30 uur ds. M. van Kooten

15.00 uur ds. M. van Kooten

Collecten

1. Fonds Christelijke doeleinden

2. Kerk

3. Instandhouding predikantsplaats

Van harte aanbevolen

Vrijwillige hulpdienst

De vrijwillige hulpdienst is er voor iedereen in onze kerkelijke gemeente die tijdelijk hulp nodig heeft b.v. door ziekte bij ouderdom of om andere redenen. Heeft u vragen of wilt u gebruik maken van de vrijwillige hulpdienst neem dan contact op met Evelien v.d. Brink 492159 of Gretha van het Goor 491380

Zorgcentrum Oranjehof

De zorgen blijven in Elspeet. Vele zieken, en m.n. onder de ouderen zeer zorgelijke situaties.

In het bijzonder voor onze ouderen is deze tijd heel moeilijk. Er is het verdriet om anderen, die wegvalen. Er is de eenzaamheid; nergens even naar toe kunnen gaan, en ook amper bezoek ontvangen. Weet, dat we ook in Oranjehof aan u denken en u opdragen aan de HEERE. We lazen maandag bij de weekopening Psalm 40. Daar staat in het laatste vers: "Ik ben wel ellendig en nooddruftig, maar de HEERE denkt aan mij; Gij zijt mijn Hulp en mijn Bevrijder. O mijn God, vertoef niet". We mogen deze woorden, het gebed en de belijdenis van David nazeggen en nabidden.

Via de kerkradio is er nu op een groot aantal dagdelen per week een ingevuld programma. We horen dat velen hier naar luisteren. Mooi, dat nog meer vrijwilligers aanbieden hierbij te willen helpen.

Op donderdagmorgen verzorgt Oranjehof via de kerkradio van de Hervormde Kerk een programma. Er wordt een verhaal verteld, afgewisseld met orgelmuziek verzorgd door Henri Frens. U kunt ons bellen of mailen om voor iemand een Psalm aan te vragen. Dan krijgt het een plaats in dit programma. Telefoon 0577-492278 of info@oranjehof.org Oranjehof blijft voor u telefonisch bereikbaar van maandag t/m vrijdag. Velen maken er gebruik van, belt u ons gerust.

De keuken is open; elke morgen tot 10.00 uur kunt u een maaltijd bestellen, nog voor diezelfde dag. We brengen de maaltijd tot "aan de voordeur".

Een hartelijke groet vanuit Oranjehof

Klokgelui op 19 april

Gevraagd is door het gemeentebestuur of de klokken zondagmiddag mogen luiden om 13.30 uur vanwege het feit dat Nunspeet en Elspeet op die dag precies 75 jaar bevrijd mogen zijn, ruim twee weken eerder dan de rest van het land. Dat zal inderdaad gebeuren bij leven en welzijn. Zeker ook omdat onze kerkklokken de oorlog hebben overleefd en niet zijn omgesmolten voor de Duitse wapenindustrie. Ze zeggen wel eens: 'Als de stenen konden spreken', dat geldt ook van onze klokken. In ieder geval hebben ze geluid bij de bevrijding en ook om het volk onder het woord te roepen waarbij de toenmalige dominee Lamens (de enige predikant van het dorp) een tijdwoord sprak over Psalm 124: De HEERE zij geloofd, Die ons in hun tanden niet heeft overgegeven tot een roof'. Reden te over om eens wat meer bij de klokken in oorlogstijd stil te staan.

In vroegere tijd waren klokkengieters soms ook kanonnengieters. Geert van Wou uit Kampen was zo iemand. Hij leefde in de Middeleeuwen en maakte dertien klokken voor de Dom van Utrecht maar het leger was ook een grote klant van hem. Dat had er mee te maken dat brons een grondstof is voor zowel klokken en kanonnen. Zo zorgde hij voor klokkengebeier en kanonnengebolder. De Geuzen haalden tijdens de Tachtigjarige oorlog klokken uit de kerktorens en smolten ze om tot kanonnen. De Spanjaarden deden dat trouwens ook. De Fransen die in 1672 en 1673 ons land binnenvielen stalen ook klokken uit de torens. In de Eerste Wereldoorlog 1914-1918 deden de Duitsers hetzelfde. Ook Stalin liet in 1929 uit de Russische kerken op het platteland de klokken verwijderen. Dat was niet alleen voor de wapenindustrie maar ook om het verdwijnen van de godsdienst een handje te helpen. Hij wilde als atheïst namelijk niets met het christendom te maken hebben. Een paar weken voor het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog –hij zag de bui al hangen- liet G. Bolkenstein, minister van onderwijs, kunsten en wetenschappen een smeekschrift bezorgen bij torens waar klokken van historische waarde hingen. Dat was op 20 april 1940. De tekst van die brief was in het Nederlands, Engels, Frans en Duits opgesteld. In de toren van de dorpskerk hangt dit smeekschrift nog steeds en het bevat de volgende tekst: 'De Nederlandsche Regeering heeft een zeer beperkt aantal klokken, als historische gedenkstukken van de grootste betekenis, van vordering vrijgesteld en richt tot de bevelhebbers der militaire macht van andere mogendheden het dringend verzoek deze met een M gemerkte klokken eveneens te sparen'.

Op 21 juli 1942 vaardigde de Duitse rijkscommissaris Arthur Seyss-Inquart een metaalvordering uit. Dat betekende o.a. dat kerkklokken afgestaan moesten worden voor de wapenindustrie.

Op 10 oktober 1942 hield Seyss-Inquart dan ook een rede waarin hij zei dat het 'een volkomen natuurlijke maatregel' was en 'reeds voor oude tijden' in gebruik was. Hij wees ook op de gevaren van het bolsjewisme. Bolsjewisten waren de Russische communisten die geen uitoefening van kerkdiensten meer duldden.

Seyss Inquart zei: 'Gij weet dat wij thans kerkklokken wegnemen. Dat is een volkomen natuurlijke maatregel. Het is steeds zo geweest, wellicht zelfs duizend jaar geleden, dat men in goede tijden de schatten in de kerk heeft geplaatst. Wanneer er dan oorlogen kwamen, werden kelken en monstransen weggenomen en als oorlogsschat gebruikt, om het vaderland te beschermen. Daartoe kan men ook op zijn minst ook de kerkklokken rekenen die naar onze begrippen nog lang niet behoren tot zulke godsdienstige voorwerpen als een monstrans en een kelk. Het spreekt vanzelf dat wij iedere gram koper en tin mobiliseren. Wanneer thans de vraag tot mij gericht wordt: 'Hoe kan ik dat doen?' dan zou ik willen zeggen: Mijnheer ik verwonder mij zeer dat gij niet vrijwillig gekomen zijt, om de Duitse soldaat dit koper aan te bieden, opdat hij het bolsjewisme van uw grenzen zal houden'.

Onder één voorwaarde mochten de klokken blijven hangen van de bezetter. Als de toreningang te smal was om de klokken door te laten en er dan te veel gebroken moest worden.

Heel veel mensen hadden moeite met de klokkenvordering. Al waren er ook wel die meenden het niet gaf dat klokken verwijderd werden. Ze meenden dat het luiden van klokken een heidens gebruik was om boze geesten weg te jagen. Vooral Rooms Katholieke kerkbesturen protesteerden. De klokken in Rooms Katholiek kerktorens zijn namelijk gewijd en zelfs gedoopt. Er was echter niets aan te doen. Ook hier gold: 'Befehl ist Befehl'. Het is wel gebeurd dat men de klokken op een boot laadde en de boot lieten zinken in het IJsselmeer. Na de oorlog zijn die klokken toen weer naar boven gehaald en teruggebracht op de plaats waar ze hoorden.

Hoe moesten de mensen nu horen dat de kerkdienst zou beginnen? In de Bethlehemkerk te Den Haag is het gebeurd dat ze voor de vordering een opname maakten van het geluid van de klok en het op een grammofoonplaat vastlegden. In de toren brachten

ze versterkers aan zodat de gemeenteleden toch klokgelui hoorden op zondag.

Ongeveer 9000 klokken zijn naar beneden gehaald. Daarvan zijn in totaal 4793 klokken met een totaalgewicht van 1.872.813 kg. naar Duitsland getransporteerd en niet meer teruggekomen zijn. De klokken smolten zij om tot kanonnen. Het koper uit het brons werd gebruikt werd ook gebruikt om granaathulzen van te maken. Niet alle klokken behoeften ingeleverd te worden. De monumentale klokken werden met een M gemerkt en mochten in de toren blijven hangen. Twijfelgevallen kregen een P en de overigen een A, B of C. De drie klokken van de kerkoren in Elspeet waren van een M merk voorzien. Er hangen namelijk drie oude klokken. Een uit het jaar 1612 (vervaardigd door Hendrik van Meurs) en twee uit het jaar 1659 (vervaardigd door de bekende klokkengieter Hemony). Er waren wel Duitsgezinde burgemeesters die zo fanatiek waren dat ook de historische klokken uit de toren werden gehaald. In april 1943 werd namelijk besloten dat ook klokken die met een M waren voorzien gevorderd konden worden. In Utrecht had men daarom al lang voor de eerste metaalvordering uit voorzorg de klokken uit de Domtoren gehaald en in een kelder verstopt. In Elspeet zijn alle drie de klokken gespaard gebleven. Onze gemeente behoorde in die tijd tot de burgerlijke gemeente Ermelo en hadden met Nunspeet dezelfde burgervader. Ook de grote klok van de Oude kerk te Ermelo uit het jaar 1459 bleef bewaard maar die van de Nieuwe kerk werd er uitgehaald, daar deze geen historische waarde had omdat deze slechts enkele jaren oud was. Ook de Nunspeetse klokken hadden geen historische waarde naar de toen geldende maatstaven omdat de kerk en toren in 1855 waren verbrand. De klokken waren dus rond de klokkenvordering ongeveer 85 jaar.

Toen de Duitsers begonnen met het verwijderen van de kerkklokken waren er die hierin een voorteken zagen van het ophanden zijnde verlies van de nazi's. Het ging aan gewone grondstoffen ontbreken. Vandaar dat er een rijmpjes in omloop waren: 'Klokken uit de toren? Oorlog verloren! en 'Wie met (Gods) kerkklokken schiet, wint de oorlog niet'. Dat is duidelijk gebleken.

Bij de diensten

Zondagmorgen willen we een nalezing houden op Pasen. De schriftlezing zal dan 2 Timotheus 2 zijn zo de Heere wil evenals dat met eerste Paasdag 's middags het geval was. Nu zal er uit gepreikt worden. Omdat het wat Elspeet betreft aanstaande zondag 75

jaar geleden is dat we bevrijd zijn van de nazi's willen we daar aandacht aan besteden in de middagprediking nadat we tweemaal de klokken hebben horen luiden, eerst vanwege de bevrijding rond 13.30 uur en vervolgens een uur later voorafgaande aan de middagdienst. Tevens zal aan het eind van de dienst het eerste en zesde couplet van het Wilhelmus worden gezongen. Geve de Heere gezegende diensten en tevens verlangen van Psalm 122: 'Ik ben verblijd waneer men mij godvruchtig opwekt, zie wij staan gereed om naar Gods huis te gaan'.

Persoonlijk

Zo hebben we Goede Vrijdag en Pasen weer achter ons liggen. Vreemde zondagen. Maar geen 'stomme zondagen'. Dat zei Samuel Rutherford toen hij in ballingschap verbleef in Aberdeen en niet preken mocht tijdens de vervolging van de Schotse kerk. De verkondiging mag onder ons voortgang hebben, zij het dat het behelpen is al had ik het af en toe niet eens in de gaten dat er een handjevol mensen in de kerk waren. We hopen dat het ontberen van de kerkgang deze mag doen waarderen. Toen in de Tweede wereldoorlog de klokken uit de toren werden gelaten in Jaarsveld, het dorp van mijn jeugd, zei een vrouw die nooit naar de kerk kwam tegen ds.C.C.T.Postma die daar toen stond: 'Dominee, is dat nou de klok...' waarop Postma –adrem als hij altijd was- antwoordde: 'Dat is nu de klok die je zondag aan zondag riep en je hoorde niet'. Die klok is later teruggekomen maar die vrouw verhardde zich in voortdurende absentie in de kerk.

Inmiddels zijn we –mijn vrouw en ik- dankbaar voor de ruimte die wij hebben rondom huis. Waar we tot op zekere hoogte geboden worden tuis te blijven mag er een grote tuin tot beschikking staan. Bloesemtocht kunnen we door de tuin maken. En voorts is er genoeg te zaaien en te poten en daarbij ook meditatiestof opdoen zoals Lukas 8:5, Joh.12:24 en 1 Kor.15:35-38.

De crisis rondom het coronavirus zet veel op z'n kop. De reis naar Israel die we zouden gaan maken in juni is geannuleerd. Voorlopig laat Israel geen gasten toe in het land. Dat is niet leuk maar het valt in het niet wanneer we horen van rouw en verdriet middels het virus.

Over het coronavirus gesproken.... Onlangs kreeg ik een goedbedoelde mail van iemand buiten de gemeente die van Corona maakte C Christus, O Overwinnaar, R Redder, O Ontfermer, N Nu (en), A Altijd! Heel mooi gezegd. Maar ik denk dat we zeer voorzichtig en terughoudend moeten zijn met derge-

lijke woordspelingen. In Gods Woord worden woorden als pest, melaatsheid en kanker nooit in deze zin gebruikt. Daar blijft het staan voor een ernstvolle kwaal en wordt er eerder de zonde mee verbeeld zoals we lezen in 2 Timotheus 2:17 waar gezegd wordt dat bepaalde ketterijen voortvreten gelijk de kanker, terwijl in de berijmde 51e Psalm gezongen wordt "Ontzondig mij met hysop en mijn ziel nu gans melaats, zal rein zijn en genezen".

En dan nog dit. Naar aanleiding van de meditatie van vorige week dinsdag waarbij ds.Pieters de spreker was en ik de speelman kreeg ik een reactie vanuit een lid van de Gereformeerde Gemeente dat dit toch wel iets heel bijzonders was en dat het perspectief bood voor de toekomst. Aan het eind van de Tweede Wereldoorlog waren de kerken van Opheusden en Kesteren verwoest en moest er gekerkt worden in een veilinggebouw. Aangezien hervormd Opheusden vacant was, ds.Doornebal Kesteren diende en de gereformeerde gemeente (toen nog ongedeeld) van Opheusden door ds.Dorresteijn hielden ze gezamenlijk diensten. In die hal konden ze allemaal terecht. Totdat herbouw van de kerken weer gereed was. Onze wens en bede is dat we allemaal de betrekkelijkheid van het kerkelijk leven gaan inzien en te meer het kerkelijk leven van vraag en antwoord 54 van de Heidelberger Catechismus leren benodigen.

Ter overdenking

In de Bazuin, kerkbode van de Lopikerwaard, waar ik zelf ook gedurende de periode dat ik in Montfoort stond wekelijks in schreef las ik vorige week een meditatie van collega A.J.Sonneveld te Lopik die ik (met zijn goedkeuring) graag onder uw aandacht breng ter overdenking: Het thema is 'Het grote Babylon gevallen (?)' met als schriftlezing Openbaring 18: We leven in bijzondere tijden. Wat virologen al tijden vreesden, is uitgekomen. Er is een virus ontstaan, dat zich in razend tempo over de wereld verspreidt, velen in ziekenhuizen doet belanden, veel dodelijke slachtoffers maakt en waar tot op heden weinig middelen tegen opgewassen zijn. Overheden nemen maatregelen en herzien maatregelen. We merken de gevolgen concreet in ons dagelijkse bestaan.

Het openbare leven ligt grotendeels stil. Scholen en zorginstellingen zijn gesloten. Stages van studenten worden opgeschort. Voor zover er gewerkt kan worden, vindt dat thuis plaats. Kerkdiensten mogen alleen gehouden worden in een zo klein mogelijke bezetting. Bezoeken aan elkaar worden afgeraden. We worden opgeroepen tot social distancing: bij ontmoetingen het in acht nemen van een afstand

van anderhalf á twee meter. Het gevolg van alles is: onzekerheid, eenzaamheid, zorgen van allerhande aard over studie, werk en ons dagelijkse leven.

Social distancing, ja waarom een term in het Engels? Waarom niet gewoon in het Nederlands: "houd afstand!" of "afstandhouden!"? Dat heeft wellicht te maken met de wereld die wij als mensen gemaakt en gebouwd hebben. Alles moet één worden: één Europa, één wereldeconomie, één soort mens, één soort taal – in elk geval één wereldtaal. Dus spreek je Engels, ook in de oer-Hollandse polders.

Welke wereld hebben wij mensen gemaakt? Dat is de wereld die Opb. 18 ons tekent: het grote Babylon. Babylon staat in de Bijbel voor de wereld los van God. Babylon is een geestelijke macht. Babylon is in de Bijbel niet zomaar een stad, het is dé stad. Babylon omvat alle steden die er ooit waren en die er ooit zullen zijn. Babylon is de synthese van alle steden (zie Dan. 3 en 4 en Opb. 14 en 18). Ook Rome heet in de Bijbel Babylon. En zelfs Jeruzalem, omdat de Heere Jezus Christus er gekruisigd is (Opb. 11, 8). De stad staat dus beeld voor het bezeten zijn van zonde: wellust, losbandigheid en opgaan in het hier en nu. Openbaring 18 noemt de losbandigheid (vs 3.7.9.) en de genotzucht (vs 12-14).

De kerk der eeuwen heeft altijd gewaarschuwd voor zonden en noemt zeven hoofdzonden: (1) hoogmoed (en ijdelheid), (2) hebzucht (en gierigheid), (3) onkuisheid (en wellust), (4) afgunst, (5) onmatigheid (en gulzigheid), (6) woede (en wraak), (7) gemakzucht (en traagheid). Wanneer je deze lijst naast onze tijd legt, kan het bijna niet anders of je ziet ze voor ogen. We leven in een tijd waarin alles mogelijk heet: menselijke mogelijkheden en technische vindingen worden geroemd. We leven in een tijd waarin bezit een grote rol speelt en vooral de begeerte naar meer; dat heet economische groei – een soort Rupsje Nooitgenoeg. We leven in een tijd waarin de genotzucht de boventoon voert: eten, drinken, goederen zoveel als je kopen kunt. Consumeren is het toverwoord. Waarden en normen doen er niet meer toe. Wat ieder persoonlijk vindt en vooral voelt is belangrijk. Dit zien we weerspiegeld in de omgang met ons lichaam en onze seksualiteit. Bevalt iemand je niet meer, voor hem of haar een ander, dus echtscheiding. Staat je lichaam je niet aan, je gaat voor cosmetische chirurgie. De eigen beeldvorming is de norm geworden. Het onderscheid tussen man en vrouw wordt uitgewist. Er bestaat nog één soort mens, genderneutraal. Hoe die mens zich noemt, dat mag hij/zij zelf bepalen. Kinderen zullen je in de toekomst hinderen, dus abortus. Als je oud bent en je verstan-

delijke vermogens laten het afweten, dan heeft het leven geen zin meer, dus euthanasie. Zeg er niet iets van, want Babylon maakt zelf uit wat richtinggevend en vormbepalend is. We leven in een tijd waarin het gebod van God weerstand oproept, zeg gerust boosheid. Spreek in deze tijd al helemaal niet over gebeurtenissen als oordelen van God, want wie maakt uit wat oordelen zijn? Zeg zelfs niet, dat gebeurtenissen spraken van God zijn – manieren om ons iets duidelijk te maken. God wordt dus geëlimineerd. Welnu, dat is Babylon. Babylon is het ego van de mens.

Opb. 18 tekent ons de val van dit Babylon. Aan deze val liggen zonden ten grondslag. De zonden liggen opgestapeld tot aan de hemel (vs 5), net als eerder bij de volkeren in Kanaän, voordat het land aan een ander (aan het volk Israël) werd gegeven. Er heerst dood, rouw en honger (vs 8). De koophandel ligt stil (vs 11). Parallellen met onze tijd zijn te trekken. Wat de Bijbel zonde noemt, heet in onze tijd acceptabel en gewoon. Een pandemie veroorzaakt ziekte, dood, rouw en her en der honger. De handel ligt weliswaar niet overal stil, maar is in grote verwarring. Er is grote drukte op de aandelenbeurzen, waar de koersen ontzaglijk schommelen. Er zijn veel internetbestellingen, er is zelfs hamsterwoede. Inmiddels ligt de handel wel stil in verschillende sectoren van de samenleving, waaronder in de horeca en bij verscheidene fysieke winkels.

Geldt onze tijd als het Babylon dat valt? Dat staat nog te bezien. Wie zal hierin het juiste woord spreken? In elk geval glipt ons veel door de vingers; ja, dreigt ons veel uit handen te vallen. Het grote Babylon staat in elk geval op zijn grondvesten te schudden. Of dat zijn val zal inluiden? We weten het niet. De komende tijd zal het leren.

Één ding is wel duidelijk: de mens overschrijdt de grenzen door God gesteld. Terwijl geldt: gaan in Gods wegen brengt zegen. En als tegendeel: het verlaten van Gods wegen brengt smart. Laat ieder daarmee tot zichzelf inkeren. Want we zondigen allen. Niemand gaat vrijuit. We maken allen deel uit van één en dezelfde wereld en de samenlevingen die deze wereld herbergt. De Heere vraagt bekering. Of zal het zo zijn wat de Openbaring ons tekent als gevolg van allerlei plagen: zij bekeerden zich niet (16, 9.11)? De centrale boodschap is: zoek de HEERE en leef! Want de Heere Jezus Christus verkondigt in Zijn Openbaring ons ook nog een andere stad: het Nieuw-Jeruzalem (21, 9-27; 22).

Er zijn dus twee steden. Beide worden ze voorgesteld als een vrouw. Babylon heet een hoer (19, 2), het

Nieuw-Jeruzalem een bruid (21, 1). God verkondigt het ons, opdat we de toevlucht nemen tot Hem, die de Weg en de Toegang tot het Nieuw-Jeruzalem is. Het Nieuw-Jeruzalem is de stad die eeuwig blijft. Amen.

de redactie